



Hírek

az EU lisszaboni kábítószerügyi központjából

2023. ÉVI EURÓPAI KÁBÍTÓSZER-JELENTÉS: FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSOK

A kábítószer-kínálat és -használat egyre fokozódó sokfélesége új kihívások elé állítja Európát

(2023.06.16., LISSZABON – **HÍRZÁRLAT 12.00 Lisszabon | 13.00 Brüsszel/közép-európai idő szerint**)

A kábítószer-kínálat és -használat egyre fokozódó sokfélesége új kihívások elé állítja az európai drogpolitikát és egészségügyet. Többek között erre hívja fel a figyelmet a **Kábítószer és a Kábítószer-függőség Európai Megfigyelőközpontja (EMCDDA)**, amikor közzéteszi a **2023. évi európai kábítószer-jelentés: Tendenciák és fejlemények** című kiadványát Brüsszelben ⁽¹⁾. A jelentés a legfrissebb áttekintést nyújtja az európai kábítószer-helyzetről, feltárva a legfőbb trendeket és az újonnan megjelenő veszélyforrásokat.

A kábítószer elérhetősége továbbra is magas minden szertípus tekintetében, és a tiltott kábítószer-előállítás mértéke és összetettsége tovább növekszik Európában. A kábítószer használó emberek ma már sokkal több, gyakran nagy hatáserősségű és tisztaságú pszichoaktív anyaggal találkoznak. Mivel ezeket hasonló kinézetű porok vagy tabletták formájában árulják, előfordulhat, hogy a fogyasztók nem tudják pontosan, mit fogyasztanak. A jelentés hangsúlyozza, hogy hatékony kockázati kommunikációs stratégiákra van szükség annak érdekében, hogy felhívják a fogyasztók figyelmét az új anyagokkal, a kábítószer közötti kölcsönhatásokkal és a nagy hatáserősségű termékekkel kapcsolatos egészségügyi ártalmakra.

Az elemzés a kábítószer széles körére kiterjed, az opioidoktól és stimulánsoktól kezdve az új kannabisztermékekig és a disszociatív szerekig (pl. ketamin). Emellett naprakész információkkal szolgál azokról az új pszichoaktív szerekről (**ÚPSZ**), amelyek továbbra is közegészségügyi kihívást jelentenek Európában. 2022-ben 41 új pszichoaktív szert jelentettek először az EU Korai Jelzőrendszerén (**EWS**) keresztül, így az EMCDDA által figyelemmel kísért ÚPSZ-ok száma 930-ra emelkedett.

Az európai uniós belügyekért felelős biztos, Ylva Johansson így nyilatkozott: „A kábítószerrel kapcsolatos szervezett bűnözés komoly veszélyt jelent a társadalomra, és komolyan aggódom amiatt, hogy a ma Európában fogyasztott anyagok a korábbiaknál is károsabbak lehetnek az egészségre. A **2023. évi európai kábítószer-jelentés** bemutatja, hogy a tagállamok hogyan foglalnak le rekordmennyiségű tiltott kábítószer-t. A közelmúltban az európai tengeri kikötőkbe és Latin-Amerikába tett látogatásaim rávilágítottak arra, hogy a kábítószer-kereskedők továbbra is beszivárognak az ellátási láncokba, kizsákmányolják a munkavállalókat, és erőszak és korrupció révén negatív hatással vannak a közösségekre. Alapvető fontosságú, hogy az EU együttműködjön harmadik országokkal a kábítószer-kereskedelem elleni globális küzdelemben. Az is időszzerű volt, hogy az EMCDDA erőteljesebb felhatalmazást és nemzetközi szerepet kapjon annak érdekében, hogy lépést tudjon tartani a kábítószer okozta, folyamatosan növekvő problémával.”

A jelentés kiemeli, hogy jobb igazságügyi és toxikológiai adatokra van szükség az új és nagy hatáserősségű szintetikus anyagok, a kábítószer-keverékek, a hamisított anyagok, a változó kábítószerpiacok és a fogyasztási minták jelentette veszélyek jobb megértéséhez. Új megbízatása keretében az Ügynökség 2024-ben elindítja az igazságügyi és toxikológiai laboratóriumok európai hálózatát, hogy megerősítse a kapacitást ezen a területen ⁽²⁾.

Az EMCDDA igazgatója, Alexis Goosdeel a következőket nyilatkozta: „Az idei jelentés határozottan emlékeztet minket arra, hogy a tiltott kábítószerrel kapcsolatos problémák egész társadalmunkban jelen

vannak. Ezt a következő mondattal tudom összefoglalni: *Mindenki, mindenhol, mindent*. A hagyományos kábítószer ma már széles körben hozzáférhető, és folyamatosan jelennek meg új, nagy hatáserősségű anyagok. Szinte minden, pszichoaktív tulajdonságokkal rendelkező anyag megjelenhet a kábítószerpiacon, gyakran megtévesztő módon felcímkézve vagy keverékekben. Ezért a kábítószer mindenkit érinthetnek, akár közvetlenül a fogyasztásuk révén, akár közvetve, a családokra, közösségekre, intézményekre és vállalkozásokra gyakorolt hatásukon keresztül. Emellett egyre nagyobb mértékben teszik ki polgárainkat a kábítószerrel kapcsolatos erőszaknak és következményeinek. Ma a stimulánsok, a szintetikus kábítószer és az új kannabisztermékek jelentette kihívásokra hívjuk fel a figyelmet. Döntő fontosságú, hogy fokozzuk a igazságügyi és toxikológiai vizsgálatokat az újonnan megjelenő veszélyek jobb felismerése és a közegészség védelme érdekében. Többet kell befektetnünk a szolgáltatásokba is, amelyeknek ma már egyre sokrétűbb és összetettebb szükségleteket kell kielégíteniük.”

A kannabisszal kapcsolatos szakpolitikák új fejleményei egy összetett piacon

A kannabisszal kapcsolatos európai szakpolitikák alkalmazási köre fokozatosan bővül, és már nemcsak a tiltott kannabisz ellenőrzésére terjed ki, hanem a kannabisz és a kannabinoidok terápiás és egyéb célú (pl. kozmetikai és élelmiszeripari) felhasználásának szabályozására is.

Napjainkban öt uniós tagállam (**Csehország, Hollandia, Luxemburg, Málta és Németország**), valamint **Svájc** vezet be vagy tervez bevezetni új megközelítéseket a rekreációs használatú kannabisz kínálatának szabályozására. A jelentésben vázolt változások rávilágítanak arra, hogy a közegészségügyre és a közbiztonságra gyakorolt hatások teljes megértése érdekében be kell fektetni a nyomon követésbe és az értékelésbe ⁽³⁾.

Európán belül továbbra is a kannabisz a leggyakrabban használt tiltott kábítószer. Becslések szerint az európai felnőttek (15–64 éves kor között) mintegy 8%-a (22,6 millió fő) használt kannabiszt az elmúlt évben. 2021-ben az EU-ban lefoglalt kannabiszgyanta (816 tonna) és növényi kannabisz (256 tonna) mennyisége az elmúlt évtized legmagasabb szintjét érte el, ami arra utal, hogy ez a kábítószer nagy mennyiségben áll rendelkezésre. Európában a becslések szerint 2021-ben 97 000 kliens vette igénybe a kábítószer-fogyasztóknak szánt kezeléseket valamelyik formáját kannabiszhasználattal kapcsolatos problémák miatt.

Az új kannabisztermékek közegészségügyi kihívásokat jelentenek. Az illegális piacon természetes kannabiszként értékesített egyes termékeket erős **szintetikus kannabinoidokkal** hamisíthatnak, ami a mérgezés kockázatát hordozza. A nagy hatáserősségű kivonatok és ehető anyagok pedig a kórházi sürgősségi osztályokon tapasztalt akut mérgezésekkel hozhatók összefüggésbe.

2022-ben a **hexahidrokannabinol (HHC)** lett az első félszintetikus kannabinoid, amelyről az EU-ban beszámoltak. A tagállamok kétharmadában azonosították, és néhány uniós országban a kannabisz „legális” alternatívájaként árulják ⁽⁴⁾. 2022 októbere óta a HHC-t az EU Korai Jelzőrendszere (**EWS**) keretében fokozottan figyelik, hogy jobban megértsék az Európát fenyegető potenciális kockázatokat.

Rekordmennyiségű kokain lefoglalása és egyre növekvő aggodalom a szintetikus stimulánsok használatával kapcsolatban

A nagy mennyiségű kokain kereskedelmi konténerekben, európai tengeri kikötőkön keresztül történő kereskedelme elősegíti a kábítószer jelenlegi nagy mértékű hozzáférhetőségét. Félő, hogy ez a helyzet hozzájárulhat a kokainfogyasztás, az egészségkárosodás és a kábítószerrel kapcsolatos bűnözés növekedéséhez.

2021-ben az uniós tagállamok rekordmennyiségű, 303 tonna kokaint foglaltak le. **Belgium** (70 tonna), **Hollandia** (49 tonna) és **Spanyolország** (37 tonna) együttesen a lefoglalt mennyiség majdnem 75%-át fedti le. A 2022-re vonatkozó előzetes adatok azt mutatják, hogy az Antwerpenben, Európa második legnagyobb tengeri kikötőjében lefoglalt kokain mennyisége a 2021. évi 91 tonnáról 110 tonnára emelkedett. A bizonyítékok arra engednek következtetni, hogy a szervezett bűnözői csoportok egyre inkább más uniós országok, valamint az EU-val határos országok kisebb kikötőit is célba veszik. Az illegális kokain-előállítás az EU-ban egyre nagyobb jelentőséggel bír: 2021-ben 34 kokainlaboratóriumot számoltak fel (2020-ban 23-at), amelyek közül néhány nagyüzemi volt.

A kokain Európában a leggyakrabban használt stimuláns hatású kábítószer, amelyet az európai felnőttek (15–64 éves korúak) mintegy 1,3%-a (3,7 millió fő) használt az elmúlt évben. A kórházi sürgősségi osztályokon 2021-ben ez volt a leggyakoribb, akut mérgezéssel összefüggésbe hozható anyag, amelyet az esetek 27%-ában említettek. Vannak arra utaló jelek is, hogy egyes országokban az intravénás kokainhasználat és a crack használata egyre gyakoribbá válik a marginalizált csoportok körében, ami az ártalomcsökkentő intézkedések fokozását teszi szükségessé. A becslések szerint 2021-ben 7500-an léptek kezelésbe crackkel kapcsolatban.

Az illegális piacon jelenleg kapható szintetikus stimulánsok szélesebb választéka növeli a közegészségügyi kockázatokat. Korábban az amfetamin volt a leggyakrabban használt szintetikus stimuláns Európában. Vannak azonban arra utaló jelek, hogy mind a metamfetamin, mind a **szintetikus katinonok** a korábbiánál jelentősebb mértékben járulnak hozzá Európa stimulánsokkal kapcsolatos általános problémáihoz.

A jelentés azt is megállapítja, hogy a stimulánsokat manapság gyakrabban injektálják, néha heroinnal vagy más opioidokkal kombinálva. Az intravénás kábítószer-használat változó mintáihoz kapcsolódó ártalmak megértése kulcsfontosságú lesz az olyan beavatkozások kidolgozásához, amelyek csökkentik az ezzel a magatartással kapcsolatos ártalmakat.

A kevésbé ismert anyagok potenciális egészségügyi kockázatai

A gyógyászatban érzéstelenítőként és fájdalomcsillapítóként használt ketamin egyes területeken egyre elterjedtebb szabadidős kábítószerre vált. Általában szippantják, és néha más kábítószer-keverékekhez, többek között MDMA-porokhoz és -tablettákhoz hozzáadva is előfordul. A ketamint hosszú időn át használóknál egészségügyi problémák (pl. húgyhólyag-károsodás) léphetnek fel.

A dinitrogén-oxid („nevetőgáz”) rekreációs célú használatának növekedése Európa egyes részein egészségügyi aggályokat vet fel. Egy közelmúltbeli **EMCDDA**-s áttekintés ⁽⁵⁾ rámutatott az ezzel a szerrel kapcsolatos kockázatokra, amely ma már elérhetőbbnek, olcsóbbnak és egyes fiatalok körében népszerűbbnek tűnik. E kockázatok közé tartozhatnak a mérgezések, az égési sérülések és a tüdőszövőrmények, valamint a hosszan tartó használat egyes eseteiben az idegkárosodás. Komoly érvek szólnak amellett, hogy a drogprevenációs és ártalomcsökkentő szolgáltatók munkájuk során foglalkozzanak ezzel az anyaggal. Az egyes országok eltérő módon szabályozzák ennek az anyagnak az értékesítését és felhasználását.

A mai jelentés kitér a pszichedelikus kábítószeres terápiai lehetőségei iránti növekvő érdeklődésre is. Miközben ígéretes kutatások folynak arról, hogy ezek az anyagok milyen lehetőségeket rejtenek magukban a különböző mentális egészségi állapotok kezelésére, a jelentés rámutat az EU-ban és máshol működő szabályozatlan programok kockázataira. A téma iránti növekvő érdeklődés ösztönözheti ezeknek az anyagoknak a nagyobb mértékű, orvosi támogatás nélküli kísérleti használatát, ami veszélybe sodorhat egyes, kiszolgáltatott helyzetben lévő személyeket.

Fokozódó európai opioidproblémák

A heroin Európában továbbra is a leggyakrabban használt tiltott opioid, de egyes területeken egyre nagyobb aggodalomra ad okot a szintetikus opioidok használata is. Számos szintetikus opioid rendkívüli hatáserősségű, és a mérgezés és a halál veszélyét hordozza magában. Csak kis mennyiségre van szükség több ezer adag előállításához, ami potenciálisan jövedelmezőbb anyaggá teszi a szervezett bűnözői csoportok számára.

Az európai kábítószerpiacon továbbra is jelennek meg új, ellenőrizetlen szintetikus opioidok, melyek közül 2009 óta összesen 74-et azonosítottak. Az elmúlt években a EU Korai Jelzőrendszer (**EWS**) felé bejelentett, újonnan azonosított opioid anyagok többsége rendkívül erős **benzimidazol (nitazén)** opioid volt.

Észak-Amerikához képest az új szintetikus opioidok (például a fentanilszármazékok és a nitazének) jelenleg összességében viszonylag kis szerepet játszanak az európai kábítószerpiacon, bár egyes országokban jelentős problémát jelentenek.

Az új szintetikus opioidokat (beleértve a benzimidazolokat és a fentanilszármazékokat) a **balti országokban** a túladagolások halálesetek számának növekedésével hozták összefüggésbe. **Észtországban** új szintetikus opioidokat találtak benzodiazepint és **xilazint** – egy állatgyógyászatban használt nyugtatót – tartalmazó keverékekben. Ezeket a „benzo-dope” és „tranq-dope” néven ismert kombinációkat túladagolások

halálesetekkel hozták összefüggésbe **Észak-Amerikában**. A jelentés megállapítja: „[...] még ha jelenleg viszonylag korlátozottak is a problémák ezen a területen, az anyagok e csoportja fenyegetést jelent, és a jövőben komolyabb hatást gyakorolhat az európaiak egészségére és biztonságára.”

Úgy tűnik, hogy a heroin elérhetősége jelenleg továbbra is magas. Az uniós tagállamok által lefoglalt heroin mennyisége 2021-ben több mint kétszeresére, 9,5 tonnára nőtt, míg **Törökország** rekordmennyiséget, 22,2 tonnát foglalt le. Az Európában fogyasztott heroin szinte teljes egészében **Afganisztánból** származik, ahol a tálibok 2022 áprilisában bejelentették az ópiummák termesztésének betiltását. Bár még korai lenne megmondani, hogy a tilalom milyen hatással lesz az európai heroinpiacra, attól tartanak, hogy a kábítószer elérhetőségének esetleges csökkenése a szintetikus opioidok kínálatának és keresletének növekedésével járhat.

Franz Pietsch, az EMCDDA igazgatótanácsának elnöke így összegezte: „A mai jelentés elengedhetetlen erőforrás ahhoz, hogy stratégiai betekintést nyerjünk az európai kábítószer-helyzetbe és annak a közegészségügyre és a közbiztonságra gyakorolt hatásaiba. A jelentés közzététele sorsdöntő időpontban történik, mivel az EMCDDA új megbízatásra és új jövőre készül. Várakozással tekintünk ennek az ígéretes új küldetésnek a végrehajtása elé, amelynek keretében az Ügynökség kibővíti nyomkövetési képességeit, fokozza az EU felkészültségét, és hozzájárul a kábítószerekkel kapcsolatos megfelelőbb beavatkozásokhoz szükséges kompetenciák fejlesztéséhez.”

(¹) A 2023. évi *európai kábítószer-jelentésről bővebben* lásd: https://www.emcdda.europa.eu/event/2023/06/launch-event-european-drug-report-2023_en. A jelentés a 2021-es és – ahol rendelkezésre áll – a 2022-es adatok alapján ismerteti a kábítószerhelyzetet 2022 végéig.

(²) 2024-ben az EMCDDA kibővített megbízatással az Európai Unió Kábítószer-ügynökségévé (EUDA) alakul.

(³) https://www.emcdda.europa.eu/publications/faq/cannabis-laws-europe-questions-and-answers-for-policy-making_en

(⁴) https://www.emcdda.europa.eu/news/2023/new-cannabinoid-hhc-spotlight-market-evolves_en

(⁵) https://www.emcdda.europa.eu/news/2022/11/no-laughing-matter-new-report-shows-rise-recreational-use-nitrous-oxide_en